

Podsreda, rojstni kraj Titove mame, na razglednicah

Dr. Božidar Flajšman v monografiji izrisal zgodovino Podsrede in okolice
Nekoč bile tam tri trgovine, šola in pošta, zdaj ni nič od tega

GRUČASTO TRŠKO naselje, ki leži na stičišču Kozjanskega gričevja, Senovskega podolja in Vzhodnega Posavskega hribovja, na desnem bregu reke Bistrice, je te dni dobilo živopisno krajevno monografijo Podsreda, zgodbe z razglednic, v kateri 61-letni profesor likovne umetno-

posameznikov, ki so lahko tudi usode več ljudi, pravi avtor svojega četrtega knjižnega dela, zasnovanega na starih razglednicah, za katero ga je že pred leti spodbudil domačin, njegov pokojni tast **Ernest (Nesti) Bezenšek**. Podsreda je po navedbah **Marjana Marinška** v najbolj

poverjeništvo Rdečega križa in Jadranske straže, občino, župnijski urad, pošto in žago, v kateri je bilo zaposlenih približno sto delavcev. Poleg tega so bili v kraju še dva krojača, trije lončarji, mizar, kovač, čevljar, ključavničar, kolar, šivilja, usnjar in apnar. Danes pa v naselju s 169 prebivalci, ki spada v občino Kozje, ni ne šole, ne trgovine in ne pošte.

Prenovljen grad

Življenje v Podsredi je bilo še po drugi svetovni vojni zelo živahno in razgibano, vendar se je začelo seliti v mesta in industrijska središča. Na srečo, meni naš sogovornik, je bil leta 1981 sprejet zakon o spominskem parku Trebče, ki ga je Republika Slovenija leta 1999 preimenovala v regijski park, imenovan Kozjanski park, katerega uprava je od 1991. v Sotoškovi domačiji v Podsredi.

»Park je pomembno gonilo prizadevanja za razvoj kraja z ohranjanjem in promocijo kulturnih in naravnih vrednot ter zgodovinskega izročila. Obnovljen trg je izjemen urbanistični in arhitekturni zaklad, ki je ohranil srednjeveško zasnovo in podobo, ne da bi jo kazile neprimerne novogradnje. Prepoznavnost kraja omogočajo tudi v celoti prenovljen romanski grad Podsreda, Levstikov in Kukovičev mlin, Javerškova in Kolarjeva domačija, Svete gore, reka Bistrica, ostaline Panonskega morja, širni bukovi gozdovi, oživljeni

Učitelji in učenci Osnovne šole Podsreda 15. maja 1935; prvi z desne v drugi vrsti je učitelj Anton Potočnik.

stari sadovnjaki ter pester živalski in rastlinski svet. Kraj je občutno zaznamovalo tudi zgodovinsko dogajanje: kmečki upori, druga svetovna vojna in **Josip Broz - Tito**, čigar mati **Marija Javeršek** se je rodila v Podsredi. Del vsega tega, skupaj z različnimi dogodki, ki pripovedujejo zgodbe iz življenja v Podsredi, je prikazan na razglednicah. In še najbolj dragoceno – v mesecih, ko sem pripravljala knjigo, sem spoznal številne domačine in ljudi, povezane s Podsredo, ki so mi z veseljem odprli vrata svojih domov in mi pomagali pri zbiranju podatkov,« navdušeno pripoveduje dr. Božidar Flajšman in opozori,

da je bilo tod še posebno kruto med drugo svetovno vojno.

Ustrelili 97 talcev

Po razkosaanju Slovenije aprila 1941 je nemški okupator, ki je zasedel tudi

Podsredo, takoj začel množično izganjati domačine in izvajati kolonizacijo Nemcev, s popolnim ponemčenjem pa je načrtoval uničenje slovenskega naroda. Iz objavljenega gradiva je razvidno, kako pomemben je bil partizanski boj in kako grozljivo se je

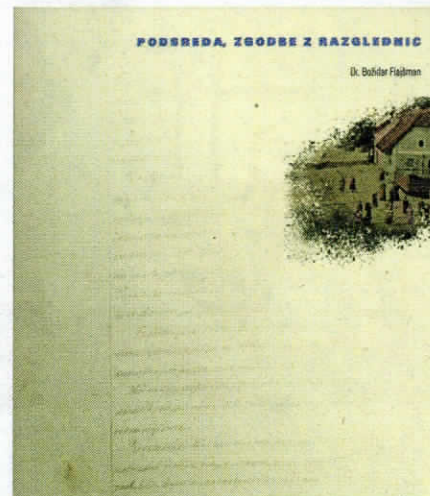
75
razglednic je
objavljenih v
monografiji.

Skupinski posnetek z novimi zvonovi pred župnijsko cerkvijo sv. Janez Krstnika aprila 1925

Trg v današnji, obnovljeni podobi

okupator znašal nad našimi ljudmi. Posebej so prikazane pretresljive usode mladih fantov, ki so bodisi padli v partizanih, bili ustreljeni kot talci, bodisi so jih prisilno mobilizirali v nemško vojsko. Štajerski fantje so bili v še posebnem precepu, saj so nihali med prisilno mobilizacijo ali vključitvijo v partizanski boj, katere posledica bi bil gotovo izgon njihovih družin v taborišča

Naslovnica domoznanske monografije o Podsredi FOTO: BORIS DOLNIČAR

Avtor dr. Božidar Flajšman FOTO: BORIS DOLNIČAR

ali celo takojšnja usmrtnost. V knjigi je objavljenih nekaj razglednic, ki jih je napisal ali pa je na njih skupaj s svojimi učenci upodobljen dolgoletni učitelj **Anton Potočnik**, ki je bil kar štiri desetletja duša in srce Podsrede. Gre za eno izmed najbolj tragičnih zgodb tega kraja. Nemški okupator je namreč 4. novembra 1942 kot talce ustrelil Potočnika,

njegovega sina **Antona** in še 95 žensk in moških. V 110 strani obsegajoči domoznanski knjigi, katere založnik je Kozjanski park, je večina slikovnega gradiva iz zbirke avtorja, ki razglednice zbira dobrih trideset let, sedemnajst pa so mu jih posodili zbiratelji, Domoznanski oddelek Osrednje knjižnice Celje in Narodna in univerzitetna knjižnica. Prispevek o zgodovini podsredške pošte je prispeval filatelistični publicist **Janko Štampfl**, spremno besedo pa zgodovinar dr. **Božo Repe** in v njej med drugim zapisal: »Razglednice so sicer otrok druge polovice 19. stoletja, a Flajšman jih spretno kombinira z drugimi viri (z župnijsko kroniko, arhivskimi viri, časopisi, razglasi ipd.) in s pisano besedo ter nam tako na poveden in privlačen način izriše zgodovino Podsrede in okolice.«

BORIS DOLNIČAR

Fantje iz Podsrede in okolice so na naboru med prvo svetovno vojno klobuke okrasili s ptičjimi peresi.

Na hribčku desno zgoraj so Svete gore, na spodnji sliki pa grad Podsreda.

PODSREDA in Sv. gora-

GRAD PODSREDA

sti in publicist dr. **Božidar Flajšman** s pomočjo 75 objavljenih razglednic (v izvirni velikosti) in različnih pisnih virov sledi dogajanju v tem kraju od leta 1900 do danes. »Razglednice so izjemno dragoceni dokumenti časa, saj vsebujejo veliko informacij o razvoju in spreminjanju določenega kraja. Razkrivajo nam različne zgodbe iz življenja ljudi, prikazujejo nam urbano, arhitekturno, gospodarsko, socialno, kulturno in ekološko podobo in naravno dediščino. Zapisana sporočila nam razkrivajo družbene in politične razmere določenega časa in konkretne usode

Podsredski trg leta 1913

